

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

**RAPORT DOTYCZĄCY WYKONANIA W 2023 ROKU WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2022-2025**

INFORMACJA

SEJMIK WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

OPOLE, marzec 2024

Spis treści

1. WPROWADZENIE I UWARUNKOWANIA	3
1.1 <i>Kwestie finansowe</i>	3
1.2 <i>Uwarunkowania, diagnozy, konkluzje</i>	3
2. DZIAŁANIA	15
2.1 <i>Wstęp</i>	15
2.2 <i>Wsparcie leczenia uzależnień – kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne oraz realizacja pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia</i>	19
2.3 <i>Realizacja badań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień dotyczących aktywności profilaktycznej gmin</i>	21
2.4 <i>Przygotowanie realizacji i realizacja programów profilaktycznych oraz treningów umiejętności społecznych w szkołach województwa opolskiego</i>	22
2.5 <i>Publikacje i emisje dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w regionalnych mediach</i>	23
2.6 <i>Realizacja przedsięwzięcia "Trzeźwość w rodzinie" na Górze Św. Anny</i>	26
2.7 <i>Przedsięwzięcia szkoleniowe i edukacyjne dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień</i>	26
2.8 <i>Zakup wyposażenia dla Centrum Integracji Społecznej w Strzelcach Opolskich</i>	29
3. PODSUMOWANIE	29

1. Wprowadzenie i uwarunkowania

1.1 Kwestie finansowe

Dochody budżetu województwa przeznaczone na realizację wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii (dalej Program), uzyskiwane są z opłat za wydawanie zezwoleń na hurtowy obrót w kraju napojami alkoholowymi do 18% zawartości alkoholu. Zezwolenia te w przypadku województwa opolskiego wydawane są na okres 2 lat - w związku z tym poszczególne podmioty gospodarcze wnoszą stosowne opłaty do budżetu województwa, co dwa lata.

Wysokość uzyskiwanych dochodów z hurtu alkoholowego odznacza się dwuletnim cyklem, tzn. na przemian występuje rok z większymi dochodami i rok z mniejszymi dochodami. W przedziale lat 2010-2023 mamy do czynienia z dużymi wahaniami wysokości w/w dochodów i jednocześnie z ich zmniejszaniem się. W roku 2022 dochody budżetu województwa opolskiego z hurtu alkoholowego wyniosły 154.600 zł - rok w ramach cyklu z mniejszymi dochodami - było to 71,7% dochodów z 2016 r., kiedy były one największe od 2010 r. w ramach cyklu z mniejszymi dochodami. W roku 2023 w/w dochody budżetu wyniosły 433.700 zł - rok w ramach cyklu z większymi dochodami - było to 67,7% dochodów z 2013 r., kiedy były one największe od 2010 r. w ramach cyklu z większymi dochodami.

Wydawaniem zezwoleń dotyczących hurtowego obrotu napojami alkoholowymi zajmuje się Departament Infrastruktury i Gospodarki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego.

1.2 Uwarunkowania, diagnozy, konkluzje

Realizacja wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, a także gminnych programów, odbywała się w sytuacji uwarunkowanej wieloma czynnikami, z których część pozostaje poza sferą realnego oddziaływania samorządów. Dotyczy to między innymi:

- 1) dynamiki zmian sceny narkotykowej i wzorów używania narkotyków - w tym kwestii specyficznych środowiskowych wzorów używania, np. chemseksu, czyli aktywności seksualnej z udziałem wielu osób pod wpływem intencjonalnie zażytych konkretnych substancji psychoaktywnych,
- 2) możliwych, nie do końca rozpoznanych i odroczonej w czasie, skutków pandemii COVID-19,

- 3) zmian w polityce i scenie narkotykowej sąsiednich państw,
- 4) dokonujących się zmian w regionalnej branży hurtowego obrotu napojami alkoholowymi i wynikającego z nich zmniejszania się wysokości dochodów budżetu województwa.

Dla skutecznej realizacji przedsięwzięć w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień niezbędne jest posiadanie informacji i wiedzy pochodzących z badań i analiz. Ze względu na ograniczone, a nawet zmniejszające się zasoby finansowe, presję czasu, potrzeby bieżącej działalności i potrzeby planistyczne, a także ze względu na zmniejszone od 2023 r. zasoby kadrowe zaangażowane w realizację Programu - od 2024 r. w większym stopniu wykorzystywane będą wyniki badań i analiz zewnętrznych nie odnoszących się do województwa opolskiego.

W raporcie przedstawionym Sejmikowi Województwa Opolskiego w 2023 r. obszernie przedstawiono wyniki badań realizowanych wcześniej – w latach 2019-2022 - w regionie przez zespół socjologów z Uniwersytetu Opolskiego. W aktualnym raporcie przyjmuje się, iż ustalenia, wyniki i konkluzje badawcze z tych badań nadal pozostają aktualne. Poniżej przedstawimy skrótowo część zaprezentowanych we wcześniejszym raporcie ustaleń badaczy.

W jednym z raportów z w/w badań¹ podkreślano pozytywne znaczenie dobrej atmosfery w szkole dla dobrostanu psychicznego uczniów. Atmosferze tej – według raportu - nie sprzyjały sztywne zasady, brak możliwości wymiany poglądów oraz dystans pomiędzy nauczycielami i uczniami. Negatywnie na atmosferę w szkole wpływała również presja ze strony szkoły i/lub rodziców na osiągnięcie dobrych wyników oraz porównania w ramach grupy (klasy). W raporcie zwrócono uwagę na sprzeczność pomiędzy akcentowaniem potrzeby osiągnięcia sukcesu a dobrostanem psychicznym uczniów. Problemy, na które wskazuje raport, to również kontrolujący model rodzicielstwa oraz bagatelizowanie problemów młodzieży, które z perspektywy rodziców nie są problemami lub są mało znaczące. Wskazano na jednoczesne istnienie rozbudowanej presji na uzyskiwanie przez uczniów wysokich wyników, której poddani są nauczyciele. Wskazywano na pozytywną rolę otwartości na drugiego człowieka, niestosowania stygmatyzowania oraz na ważną rolę wartości związanych z dbaniem o siebie i dbaniem o innych.

W przypadku problemów uczniów dotyczących zdrowia psychicznego podkreślano wagę częstszego komunikowania się uczniów doświadczających problemów psychicznych z gronem pedagogicznym, a także budowania prawidłowej, dobrej relacji między uczniami i nauczycielami. Według autorów raportu w szkołach potrzebne jest funkcjonowanie kultury otwartości, tym

¹ Magdalena Piejko-Płonka, Karolina Trościanka, Michał Wanke, Dariusz Zawora, Marcin Deutschmann, „Raport z badania zachowań ryzykownych oraz potrzeb i problemów w zakresie zdrowia psychicznego młodzieży w województwie opolskim”, Opole 2021.

bardziej, że dla nauczycieli wiedza na temat problemów uczniów z dobrostanem psychicznym jest trudno dostępna. Niewystarczająca – w świetle badań - jest również współpraca szkół z instytucjami zewnętrznymi.

Nauczyciele wskazywali na marginalizowanie ich problemów i potrzeb. Brak jest zinstytucjonalizowanego modelu pomocy psychologicznej dla nauczycieli.

W raporcie końcowym z badań² zawarto między innymi następujące konkluzje i wnioski/zalecenia:

1. **„Praca w kierunku zdjęcia presji z młodzieży”** – „Źródłem presji są zarówno rodzice, jak i nauczyciele, dlatego to przede wszystkim te dwie grupy należy zaangażować w pracę w kierunku zdjęcia presji z młodzieży i tym samym obniżenia poziomu doświadczanego stresu, który może być jednym z czynników nasilających zachowania ryzykowne oraz pogorszenie dobrostanu psychicznego”.
2. **„Zaufanie wobec nauczycieli, pedagogów i psychologów”** – „Diagnoza przyczyn niskiego poziomu zaufania uczniów do grona pedagogicznego powinna być celem rozważań badawczych w przyszłości”.
3. **„Potencjał »przemian wrażliwości« młodzieży”** – „Przemiany wrażliwości młodzieży należy zatem uznać za potencjał do pracy z uczniami zwłaszcza w obszarze dobrostanu psychicznego, ponieważ jego podstawą są wartości związane komunikowaniem potrzeb, wyrażaniem emocji oraz z dbaniem o siebie oraz innych”.
4. **„Pilna potrzeba psychologa w każdej szkole”** – „Wsparciem psychologicznym powinni być objęci jednak nie tylko uczniowie, ale także nauczyciele i pozostały personel szkolny”.
5. **„Wyposażenie w podstawowe kompetencje (przeciążonych) nauczycieli”** – „Skuteczne rozpoznawanie i reagowanie na sytuacje problemowe wymaga wyposażenia nauczycieli w wiedzę i kompetencje z zakresu zaburzeń zdrowia psychicznego i zachowań ryzykownych młodzieży, przynajmniej na podstawowym poziomie”.

Zrealizowane badania wskazują na przenikanie się w funkcjonowaniu młodzieży problematyki związanej z dobrostanem psychicznym oraz zachowaniami ryzykownymi lub problemowymi. **Charakter i zakres problemów ujawnionych w badaniach uwidacznia potrzebę realizacji konsultacji, dialogu i dyskursu z młodzieżą, rodzicami oraz pracownikami szkół odnośnie znajdowania sensownych, optymalnych i realnych rozwiązań. Stanowczo więc należy zalecić rozwiązywanie problemów z jak największym udziałem grup, których dotyczą.**

² Raport z badań „Zachowania ryzykowne, dobrostan psychiczny młodzieży w szkołach ponadpodstawowych w województwie opolskim w 2021 r.”, Magdalena Piejko-Płonka, Michał Wanke, Karolina Trościanka, Dariusz Zawora, Opole 2022.

Powyższe wyróżnienie wskazuje między innymi na potrzebę wdrażania działań wspierających środowisko szkolne z planistycznym udziałem młodzieży. Natomiast znana ze statystyk ogólnopolskich skala autodestrukcyjnych zachowań wśród dziewcząt, wskazuje na potrzebę wdrożenia, a właściwie stworzenia i wdrożenia z ich udziałem - przedsięwzięć wspierających tę grupę.

Jako przykład wspomnianego wcześniej wykorzystania badań zewnętrznych można podać wyniki badań dotyczące tzw. multiwiktyimizacji (tzn. w uproszczeniu doświadczania wielu krzywd) nastolatków w wieku 13-17 lat, które zostały omówione w jednym z ostatnich numerów periodyku „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka”. Otóż według tych badań „32,5% badanych nastolatków doświadczyło w swoim życiu co najmniej trzech kategorii wiktyimizacji. Wśród osób pokrzywdzonych multiwiktyimizacją 95,4% doświadczyło przemocy rówieśniczej, 79,2% – przemocy ze strony bliskich dorosłych, 60,0% – wykorzystywania seksualnego bez kontaktu fizycznego, 47,0% – zaniedbania emocjonalnego, 40,4% – wiktyimizacji pośredniej, 38,6% – parentyfikacji, 22,7% – wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym, a 21,4% – zaniedbania fizycznego”³. Dodajmy, że według omawianych badań, możliwość doświadczenia multiwiktyimizacji była większa między innymi wśród osób mieszkających z osobą nadużywającą alkoholu lub chorującą psychicznie, była także większa w przypadku dziewcząt. Wyniki w/w badań potwierdzają potrzebę koncentracji działań profilaktycznych, pomocowych i edukacyjnych na dzieciach i młodzieży, a także na środowisku szkolnym.

Drugi przykład wykorzystania zewnętrznych badań pokazany zostanie przez zaprezentowanie dwóch slajdów z prezentacji, która została przedstawiona przez dr Przemysława Zdybka z Uniwersytetu Opolskiego, Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Opolu oraz z think tanku Instytut Rozwoju i Profilaktyki - podczas eksperckiego spotkania tego think tanku w Warszawie w dniu 1 marca 2024 r. Jeden z prezentowanych slajdów zawiera dane z „Raportu z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi” z 2023 r. autorstwa Joanny Flis i Macieja Dębskiego⁴. Badanie przeprowadzono na próbie 184.447 młodych osób ze wszystkich typów szkół, w tym 5.345 młodych osób z województwa opolskiego.

³Katarzyna Makaruk, Szymon Szumiał, „Multiwiktyimizacja wśród nastolatków w Polsce i jej uwarunkowania”, w: „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka”, Vol. 22, Nr 4(2023), s.137.

⁴Dane w slajdzie z: Dębski M., Flis J. (2023). MŁODE GŁOWY. Otwarcie o zdrowiu psychicznym. Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi w Polsce, Fundacja UNAWEZA, Warszawa 2023.

Instytut
Rozwoju
i Profilaktyki

Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży. Przegląd literatury

Dr Przemysław Zdybek IP UO, IRiP
Dr Ewa Kielek – Rataj IP UO

Instytut
Rozwoju
i Profilaktyki

Wybrane statystyki z raportu zdrowia psychicznego (Dębski i Flis, 2023)

• 52,4% badanych odczuwa brak motywacji do działania	• 22,7% uczniów czuje się uzależnionych od nowych technologii
• 37,5% doświadcza poczucia samotności	• 41,9 % w ich najbliższym otoczeniu ktoś mówił o samobójstwie, lub podjął próbę
• 37% ma problemy ze snem	• 39,2% myślało o podjęciu próby samobójczej
• 32,5% nie akceptuje tego kim jest i jak wygląda	• 29,3% ma podejrzenie depresji
• 30,6% zgłasza problemy w nauce	• 25,9% przyznaje, że mówił o samobójstwie
• 28% nie ma chęci do życia	• 20,1% nie chce żyć
• 54,1% badanych ogląda gale FAME MMA	• 18,6% uczniów planowało samobójstwo
• 49,1% dokonuje zakupów w wgrach	• 8,8% podjęło próbę samobójczą
• 43,3% objada się lub głodzi	• prawie 70% nigdy nie skorzystało z pomocy psychologicznej
• 39,5% ogląda w sieci materiały prezentujące przemoc,	• 8% nie wierzą w skuteczność wsparcia psychologa
• 34,2% pomimo złego samopoczucia regularnie ćwiczy ponad siły	• 50% szuka wsparcia u swoich rodziców, ale nie ufa innym osobom.
• 32,8% regularnie się odurza	• prawie 50% połowa uczniów to osoby o skrajnie niskiej самооценie,
• 20,7% ogląda pornografię	• 32,3% ocenia siebie przez pryzmat swojego ciała.
• 16% okalecza swoje ciało	33,3% badanych silnie odczuwa FOMO

Dane w slajdzie z: Dębski M., Flis J. (2023). MŁODE GŁOWY. Otwarcie o zdrowiu psychicznym. Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi w Polsce, Fundacja UNaweza, Warszawa 2023. Publikacja slajdów za zgodą autora prezentacji.

FOMO użyte w slajdzie oznacza odczuwanie bardzo silnego strachu przed tym, że osobę ominie jakaś ważna informacja i z tego powodu osoba ta, odczuwa potrzebę stałego monitorowania sytuacji i wydarzeń przy użyciu smartfona lub komputera.

Podobne do zaprezentowanego wyżej, wykorzystywanie danych z profesjonalnych badań realizowanych przez inne podmioty, jest jak najbardziej uzasadnione – ogranicza koszty realizacji programu, a co chyba ważniejsze skraca czas potrzebny do dobrego zaplanowania przedsięwzięć.

Autorzy wskazanego wyżej raportu już we wstępie zawarli resume z niego, napisali bowiem: „Obraz dzieci i młodzieży, jaki wyłania się z pozyskanych wyników, to obraz przepełniony samotnością, skrajnie niską samooceną i niskim poczuciem sprawczości. Roboczo nazwaliśmy ten stan »triadą kryzysu psychicznego dzieci i młodzieży«, która przyczynia się między innymi do dramatycznego wzrostu myśli samobójczych wśród młodych ludzi, zachowań samobójczych i podejmowanych zamachów samobójczych. W dużym uproszczeniu dzieci w kryzysie psychicznym to dzieci przekonane o tym, że nic nie znaczą, niczego nie potrafią i dla nikogo nie są ważne. Obraz ten dopełnia niski poziom zaufania społecznego młodych, brak wiary w skuteczność profesjonalnej pomocy czy wsparcia społecznego i skala doświadczanej przemocy rówieśniczej, domowej oraz doświadczania hejtu”⁵.

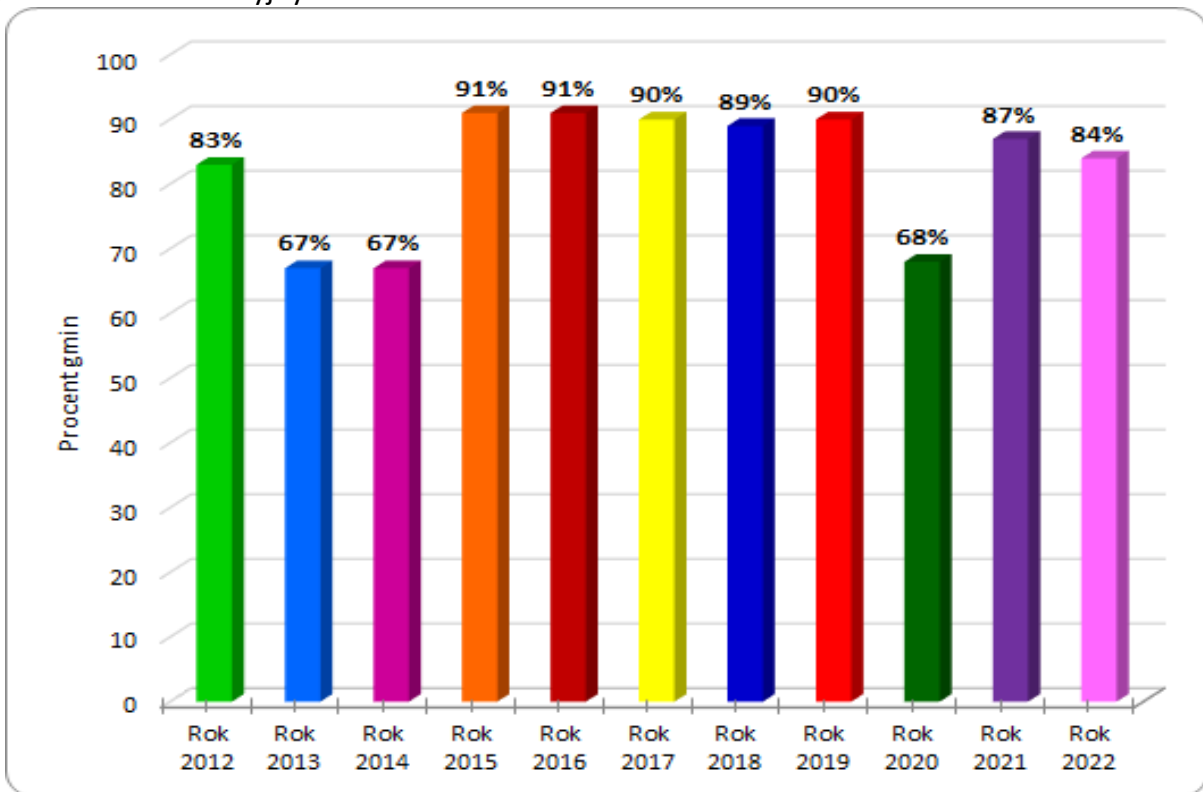
Z kolei dane dotyczące sytuacji młodych zaprezentowane w slajdzie, a pochodzące z raportu ukazują bardzo trudną, nierzadko dramatyczną sytuację wielu młodych ludzi. Częstokroć dramatyzm tej sytuacji ma związek odurzaniem się, czy uzależnieniami behawioralnymi, np. od pornografii lub od nowych technologii.

Podobnie jak omawiane wcześniej wyniki badań dotyczące multiwiktylizacji, także wyniki raportu „MŁODE GŁOWY” - wskazują na potrzebę priorytetowego potraktowania realizacji przedsięwzięć profilaktycznych, pomocowych i edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży, ich rodziców, czy środowiska szkolnego.

W 2023 r. zrealizowano w województwie opolskim kontynuowane od kilku lat badania dotyczące aktywności gmin w obszarze związanym z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień. Poniżej zaprezentowanych jest kilka wykresów z tych badań.

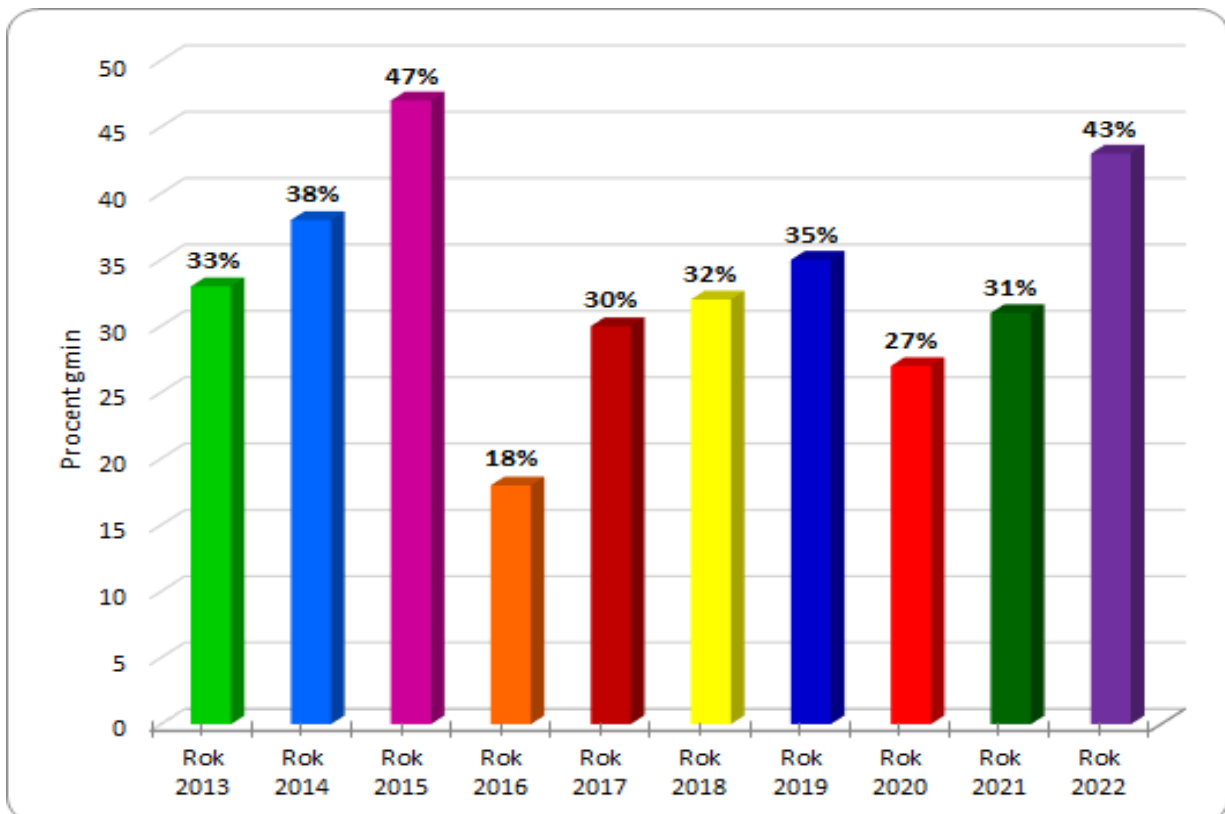
⁵Dębski M., Flis J. (2023). MŁODE GŁOWY. Otwarcie o zdrowiu psychicznym. Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi w Polsce, Fundacja UNAWĘZA, Warszawa 2023, s.6.

Wykres 1. Procent gmin realizujących (wspierających realizację) programy profilaktyczne w jednostkach edukacyjnych w latach 2012-2022.

Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

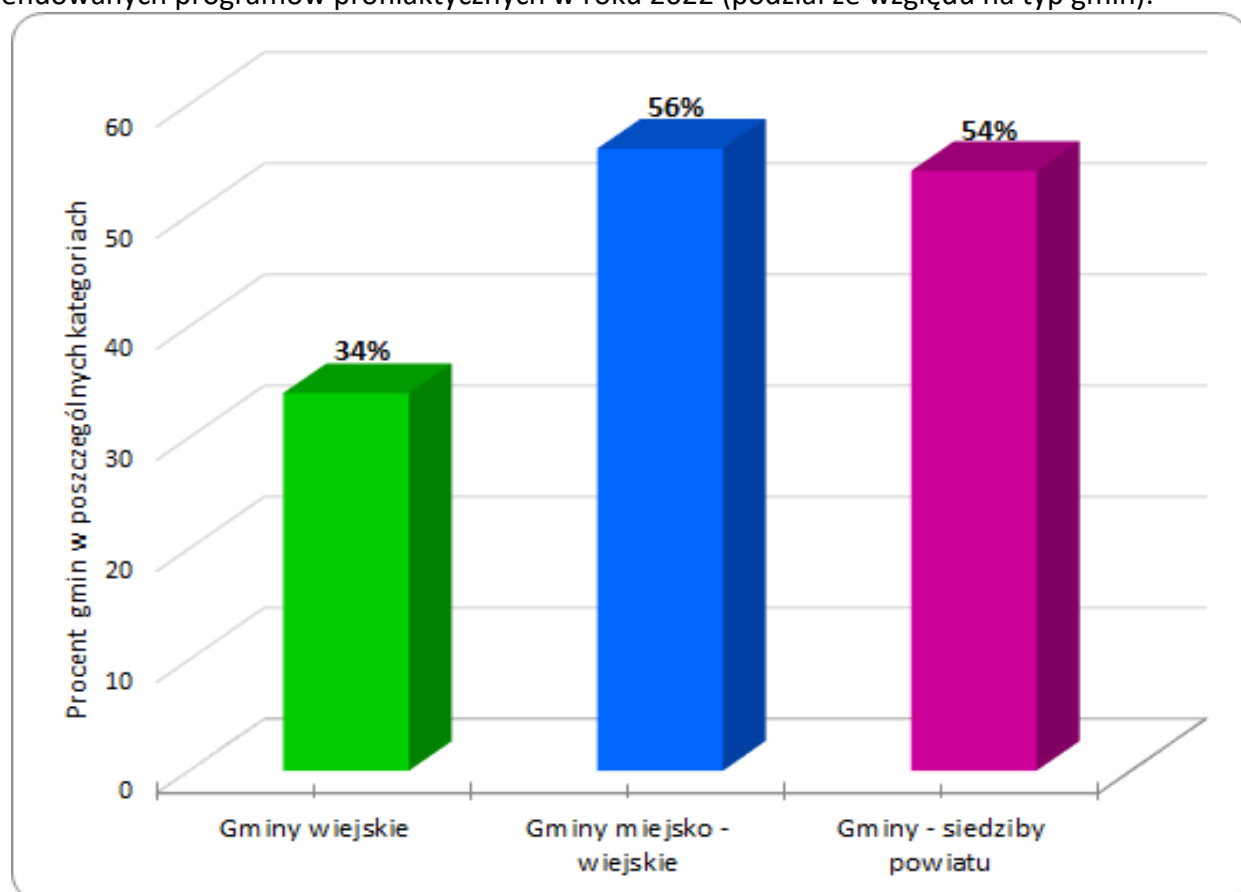
Wykres 2. Procent gmin deklarujących realizację rekomendowanych programów profilaktycznych na ich terenie w latach 2013-2022

Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

Uwagę zwraca rozpiętość pomiędzy wspieraniem przez gminy szkół w zakresie realizacji programów profilaktycznych 84%, a deklarowaniem realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych na terenie gmin 43%. Oczywiście nie jest tak, że programy profilaktyczne nie posiadające tzw. rekomendacji nie mają wartości profilaktycznej. Są przecież realizowane programy, których autorzy ubiegają się o rekomendacje – w województwie opolskim jest realizowany jeden taki program. Należy przy tym pamiętać, że proces uzyskiwania rekomendacji nie jest krótki i wiąże się ze spełnieniem wielu merytorycznych wymagań, w tym wnoszenia poprawek i modyfikacji do programów ubiegających się o rekomendacje. W przeszłości pandemia Covid-19 skutecznie uniemożliwiła realizację konkursowego projektu finansowanego przez Samorząd Województwa Opolskiego, który zakładał uzyskanie rekomendacji dla programu profilaktycznego „Szkoła Wiodąca”, a stowarzyszenie Pracownia Rozwoju Osobistego realizujące projekt uległo likwidacji.

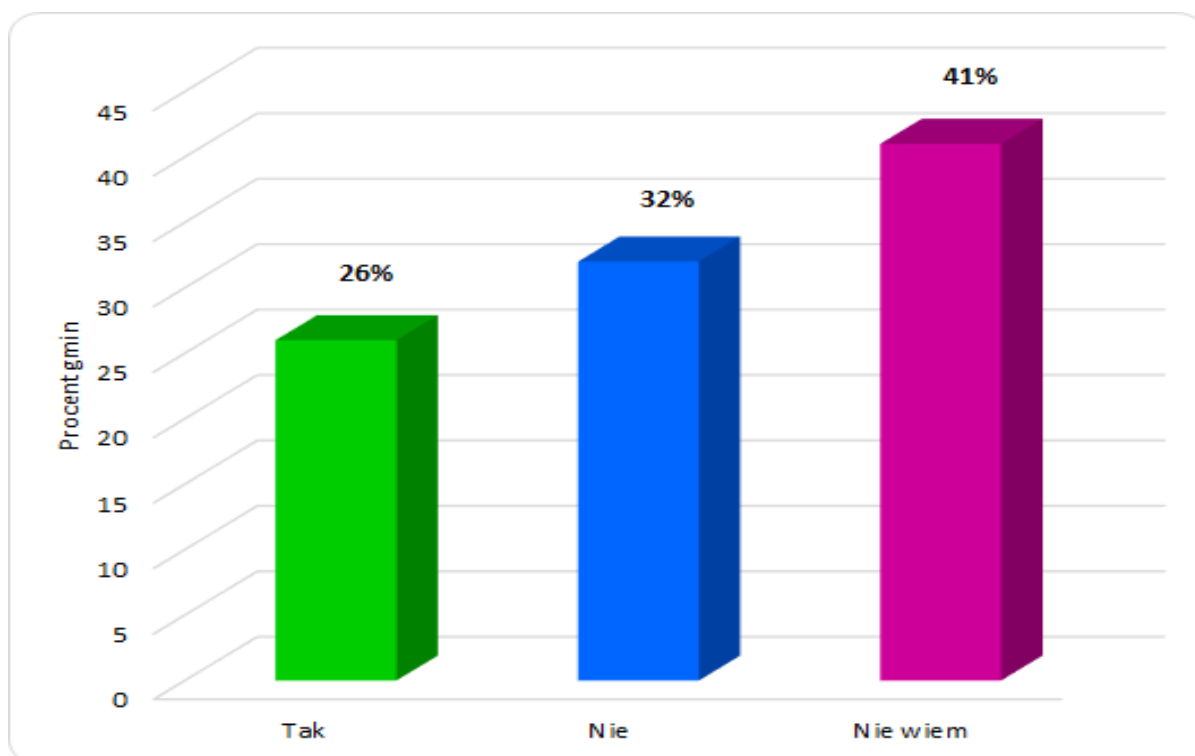
Wykres 3. Procent gmin (w poszczególnych kategoriach) wspierających realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w roku 2022 (podział ze względu na typ gmin).

Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

Zrealizowane badanie wskazuje na wyraźną mniejszą realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w gminach wiejskich.

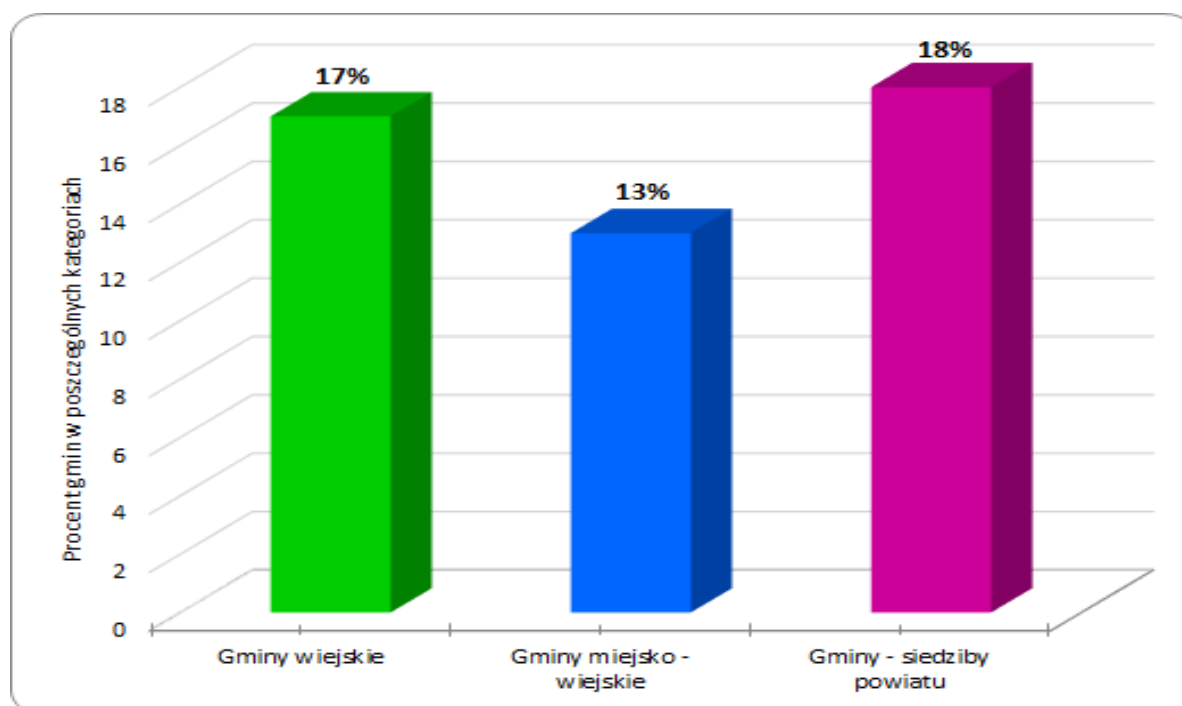
Wykres 4. Procent gmin posiadających wiedzę na temat dostępności osób kompetentnych w realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych w roku 2022.

Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

Te wyniki badań można zinterpretować jako sygnał o niskim priorytecie dla profesjonalnych działań profilaktycznych w znacznej części gmin.

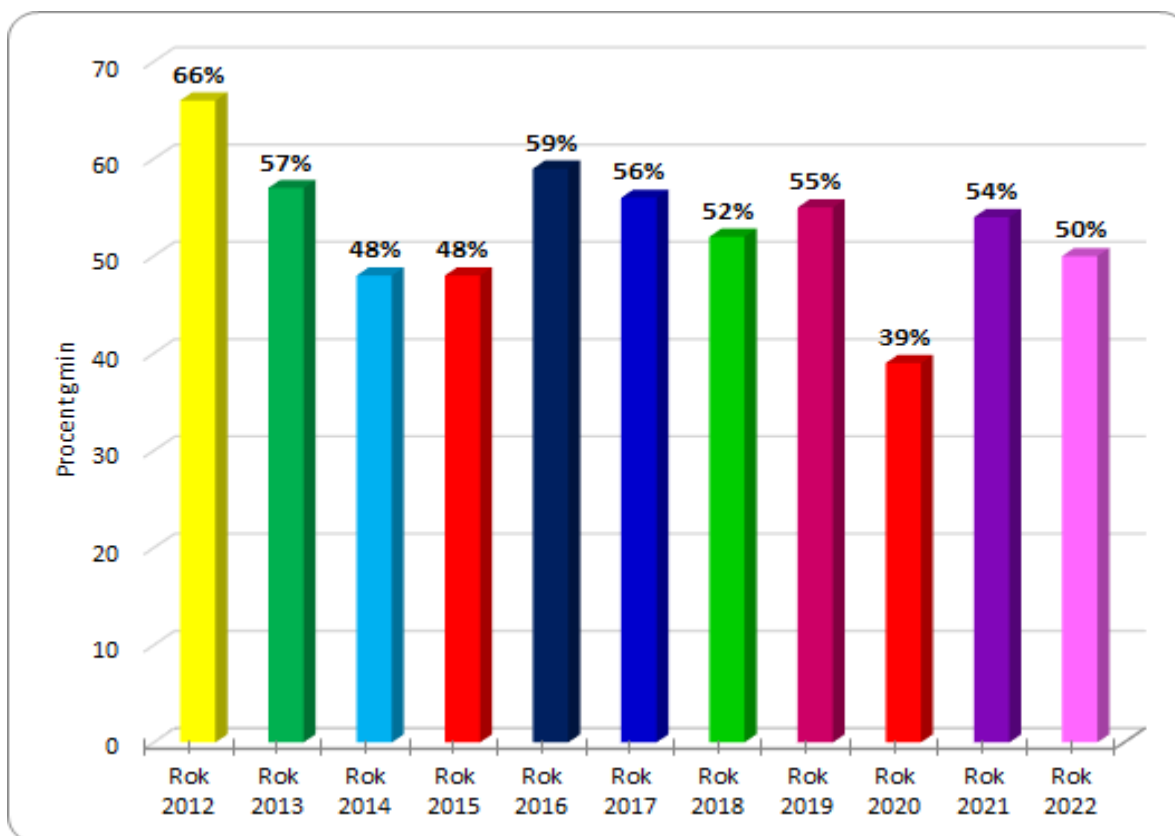
Wykres 5. Procent gmin wspierających działania profilaktyczne za pośrednictwem internetu w 2022 roku (podział ze względu na typ gmin).

Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

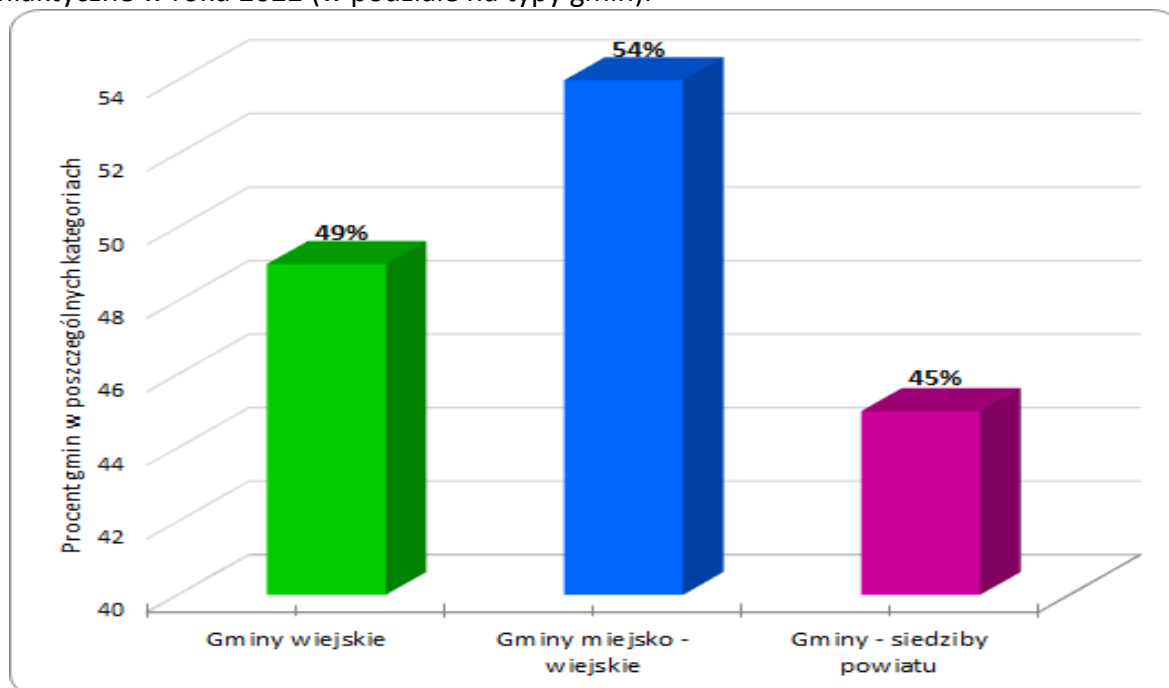
Niski odsetek gmin realizujących działania profilaktyczne za pośrednictwem internetu wskazuje, że praktyczna profilaktyka nie nadąża za dynamicznie rozwijającym się światem cyfrowym. Z jednej strony jest to spowodowane zapewne przez deficyt internetowej profesjonalnej oferty profilaktycznej z drugiej przez brak w gminach kompetentnych osób do realizacji działań profilaktycznych w internecie – konieczny byłby w tym przypadku duet wysokich kompetencji cyfrowych i profilaktycznych. Tymczasem świat cyfrowy, to świat w którym młodzi ludzie żyją na co dzień, to świat, który młodych ludzi wspiera, ale też zmienia, a także może niszczyć i zniszczyć – casusy przemocy rówieśniczej w sieci i będące jej skutkiem próby samobójcze oraz samobójstwa.

Wykres 6. Procent gmin wspierających podnoszenie kompetencji osób realizujących działania profilaktyczne w latach 2012-2022.

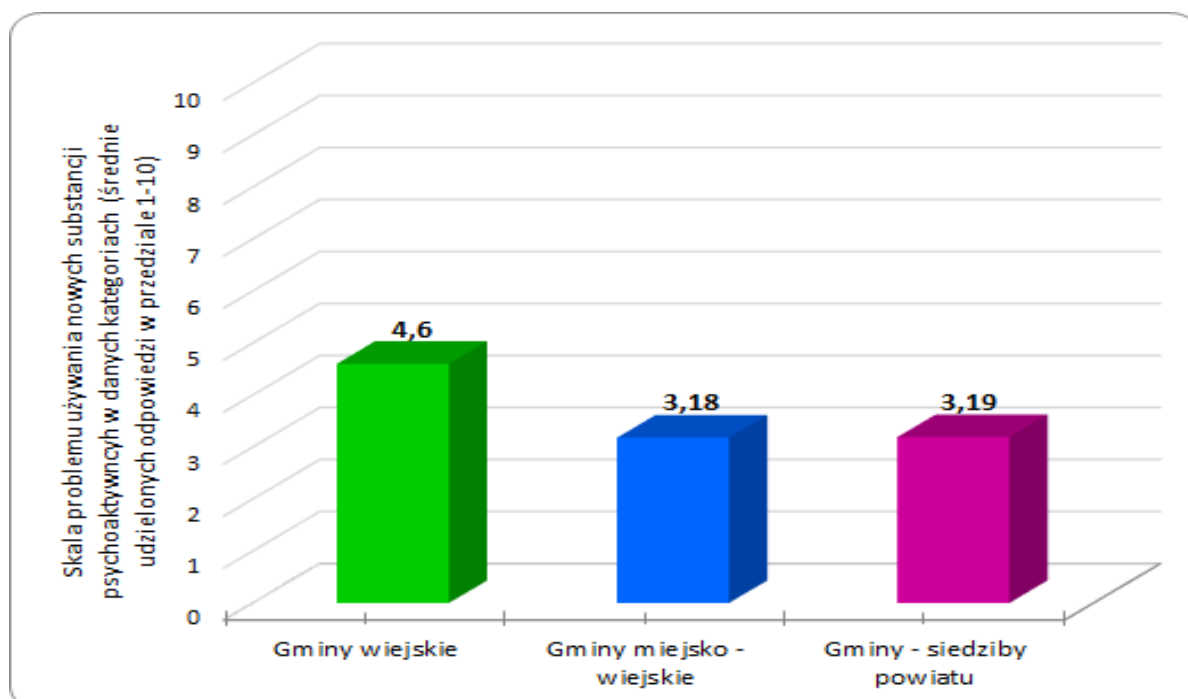
Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

Wykres 7. Procent gmin wspierających podnoszenie kompetencji osób realizujących działania profilaktyczne w roku 2022 (w podziale na typy gmin).

Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

Wykres 8. Skala problemu używania nowych substancji psychoaktywnych na terenie gmin woj. opolskiego w skali 1-10 - od “nie ma problemu” do “to duży problem” (średnie udzielonych odpowiedzi w podziale ze względu na typ gmin).

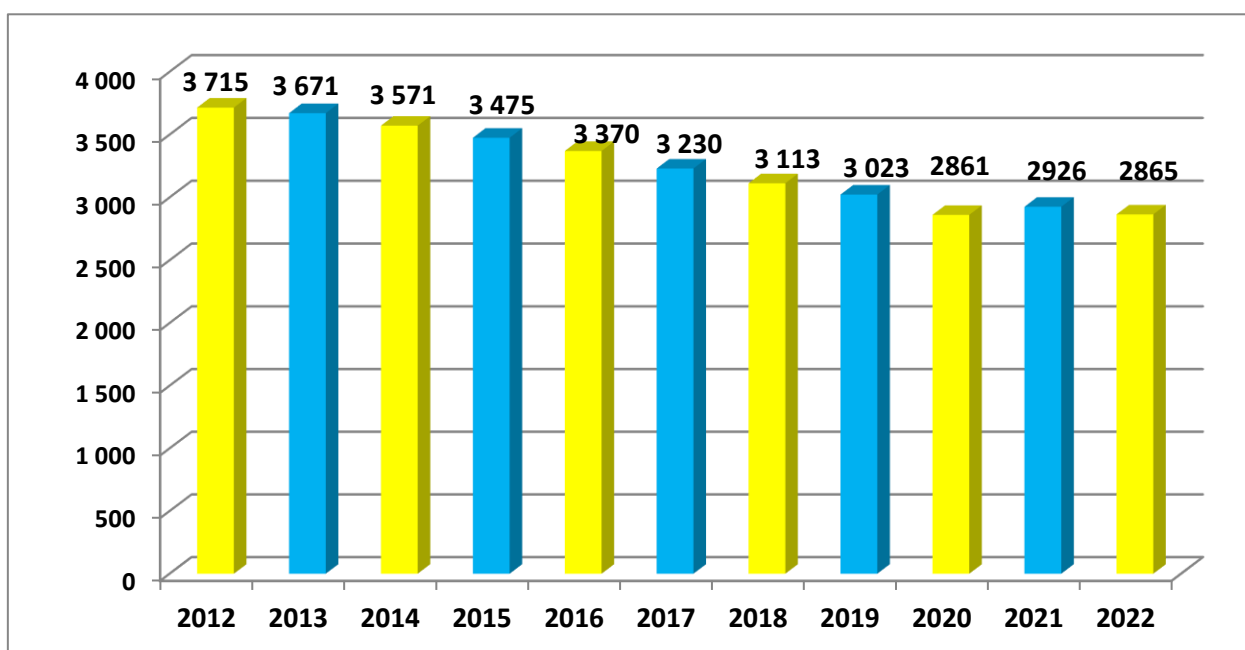
Źródło: Raport wojewódzki „Profilaktyka uzależnień w gminach województwa opolskiego w 2022 r.,” opr. Michał Wanke, Dariusz Zawora, Opole 2023 r.

Zrealizowane badania aktywności profilaktycznej gmin wskazują z jednej strony na spore zaangażowanie gmin w działania profilaktyczne, z drugiej na deficyty odnośnie profilaktyki na

terenach wiejskich, deficyty w wykorzystaniu internetu dla przedsięwzięć profilaktycznych, czy też deficyty w zakresie zasobów i priorytetów dotyczących profesjonalnych działań profilaktycznych. Jako sygnał ostrzegawczy odnośnie sytuacji na terenach wiejskich, należy traktować większą ocenę skali używania nowych substancji psychoaktywnych na tych terenach.

W przypadku danych dotyczących punktów sprzedaży napojów alkoholowych w województwie opolskim od 2012 r. mamy - z wyjątkiem roku 2021 - do czynienia z pozytywnym trendem polegającym na zmniejszaniu się liczby tych punktów. Według ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w gestii rad gmin pozostają decyzje wpływające na liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Jest to ważne, bowiem liczba punktów sprzedaży, wpływa na spożycie napojów alkoholowych - im więcej punktów, tym większe jest spożycie. Można dodać, że w porównywalnym do województwa opolskiego, województwie lubuskim liczba punktów sprzedaży jest o kilkaset większa i wynosi 3.349.

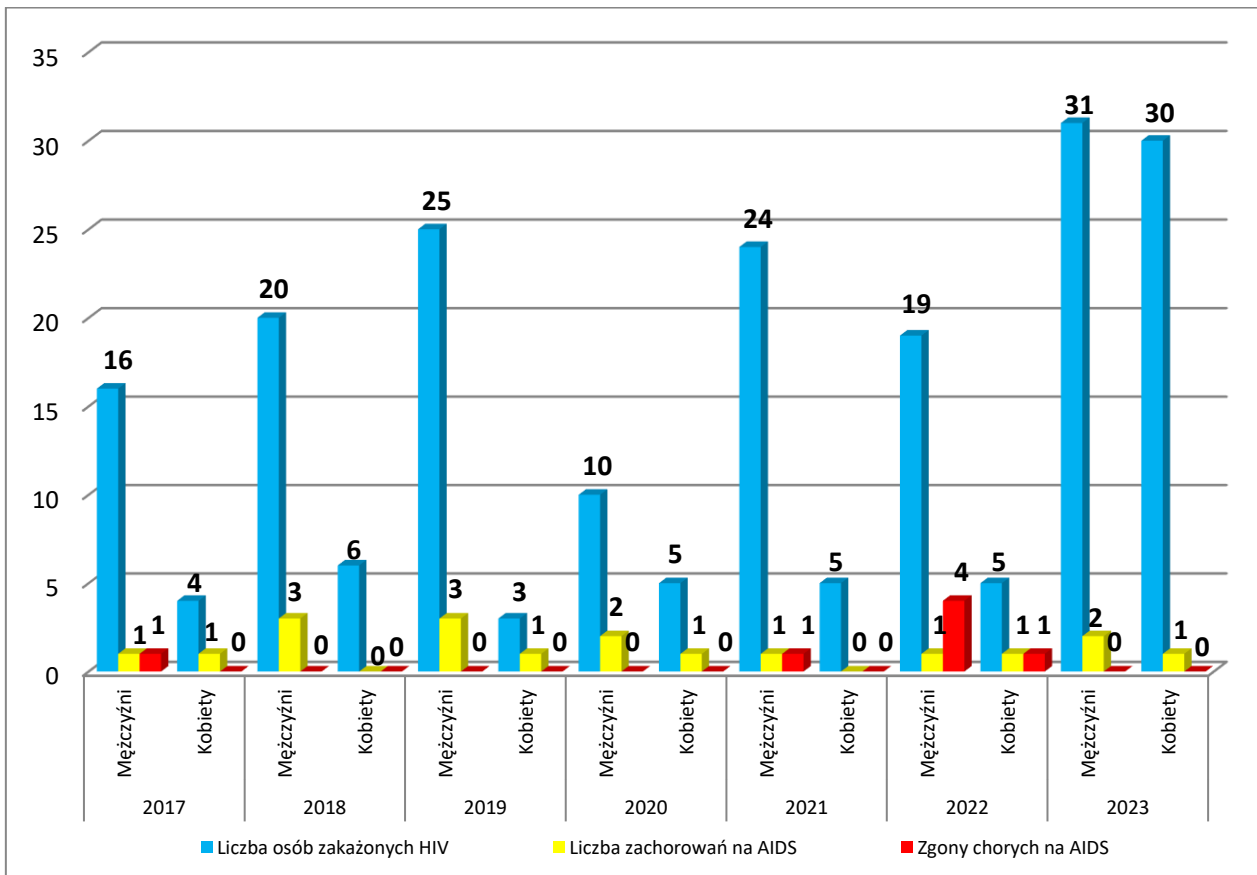
Wykres 9. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie województwa opolskiego w latach 2012 – 2022 (sklepy i lokale gastronomiczne razem).

Źródło : dane PARPA, ścieżka dostępu : www.parpa.pl – Badania i informacje statystyczne – Statystyki – PARPA G1 Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych w Polsce w samorządach gminnych w 2010 roku (i dalsze lata). Link <http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki> (i dalej). Data pobrania 20.02.2023 r. oraz Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień w Polsce w samorządach Lokalnych w 2022 roku. Zestawienia statystyczne (stan na 3 listopada 2023 r.)”, s.17.

W ramach wojewódzkiego programu rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii realizowane są przedsięwzięcia dotyczące problematyki HIV/AIDS, stąd też poniżej zaprezentowany jest wykres dotyczący tej problematyki.

Wykres 10. Liczba osób zakażonych HIV, liczba zachorowań na AIDS oraz liczba zgonów chorych na AIDS, z rozbiem na płeć w latach 2017-2023.

Źródło: dane przesłane ePUAPem przez Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu pismem nr EP.0442.5.2024.EZ z dnia 10.01.2024 r.

Statystyki odnośnie zakażeń HIV silnie poszły w górę w 2023 r. W 2022 r. zostały zdiagnozowane w województwie opolskim 24 zakażenia HIV, a w 2023 r. zdiagnozowano ich 61 – jest to 254% wzrost. Zdiagnozowany jest powód takiego wzrostu - 40 nowych zdiagnozowanych przypadków zakażeń HIV w województwie opolskim dotyczy obywateli Ukrainy, co bardzo istotne, aż 25 przypadków tych zakażeń dotyczy kobiet, obywaterek Ukrainy. Sytuacja taka tworzy nowe bardzo trudne wyzwania, jednocześnie wskazując, że w przypadku Ukrainy epidemia HIV rozpowszechniła się w całej populacji.

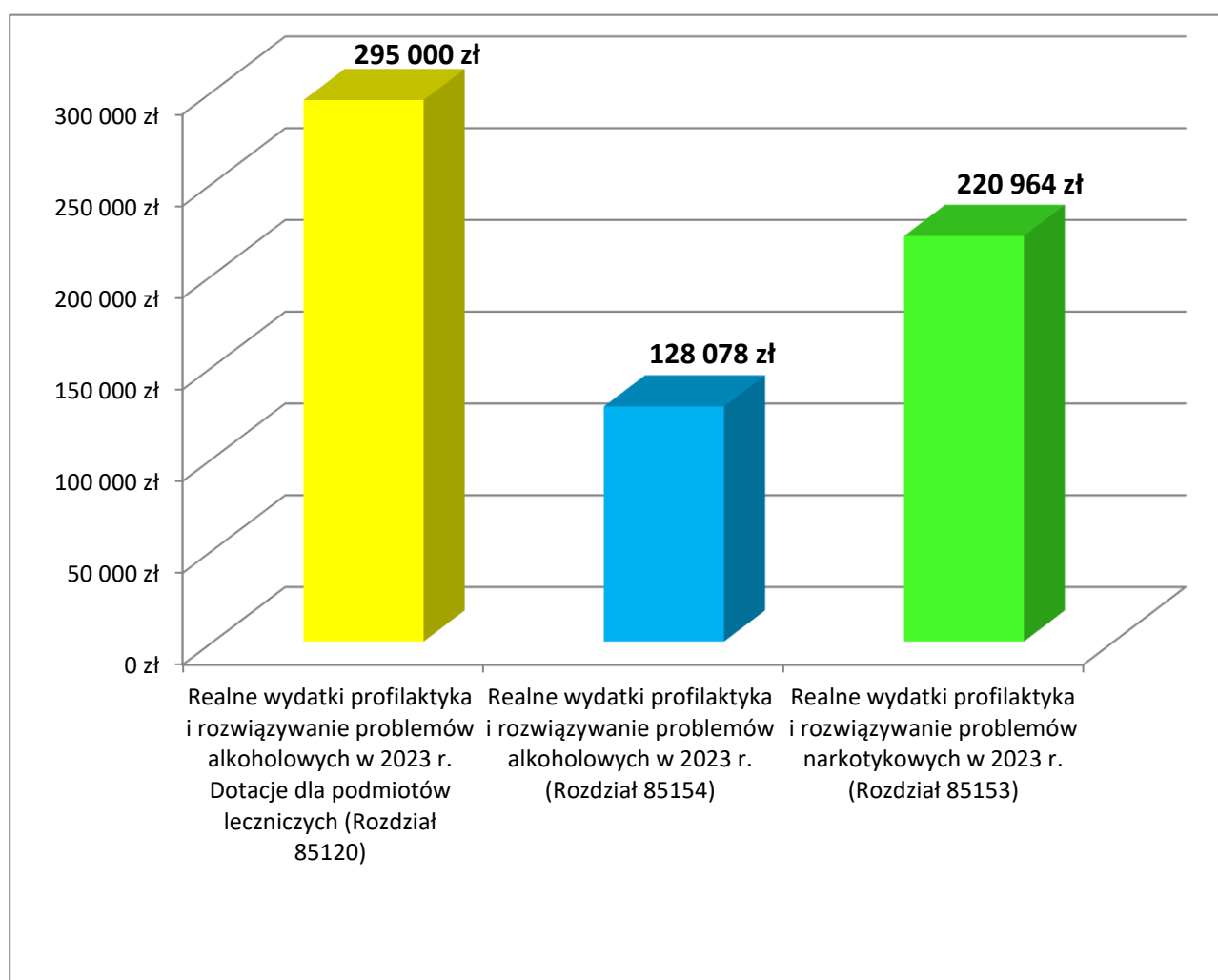
2. Działania

2.1 Wstęp

Pod względem merytorycznym realizacja zadań w obszarze problematyki uzależnień wynika z zapisów „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz

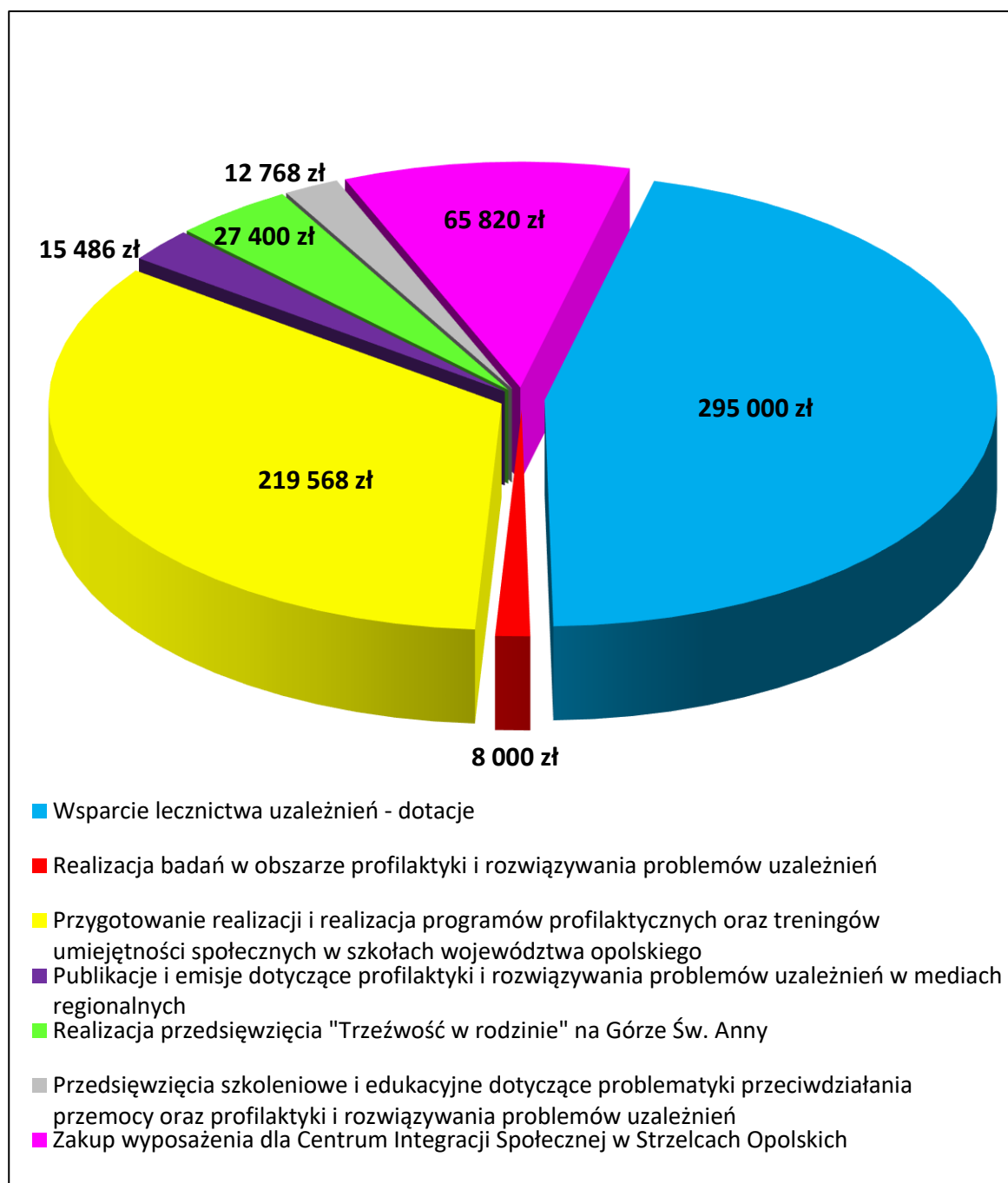
Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025” [dalej Program] stanowiącego załącznik nr 2 do „Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025” przyjętej Uchwałą Nr XIII/138/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 stycznia 2016 r. z późn.zm. Najnowsza wersja Programu została opracowana, a następnie przyjęta przez Sejmik Województwa Opolskiego na początku 2022 r. Opracowanie nowej wersji Programu wynikało ze zmienionych wcześniej wymogów ustawowych, które nakazywały samorządom gmin, miast i województw bardzo szybkie opracowanie nowych „programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii”. Miały to być programy wspólne dla problematyki alkoholowej i narkotykowej. Jednocześnie zachowany został dotychczasowy budżetowy podział wydatków na część „alkoholową” – wydatki w rozdziale 85154 - oraz część „narkotykową” - wydatki w rozdziale 85153. Formalny podział wydatków budżetowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Wydatki na realizację w 2023 r. programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w podziale na rozdziały budżetowe

W 2023 r. na realizację Programu wydatkowano realnie **644.042 zł**, w tym 70.000 zł ze środków własnych budżetu województwa opolskiego. Wydatki i zadania merytoryczne Programu zostały podzielone w przypadku 2023 r. na siedem części wskazanych w niżej zaprezentowanym wykresie.

Wykres 12. Podział kwotowy wydatków na realizację wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2023 r.

Wskazane wyżej wydatki w układzie procentowym przedstawia kolejny wykres.

Wykres 13. Podział procentowy wydatków na realizację wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2023 r.

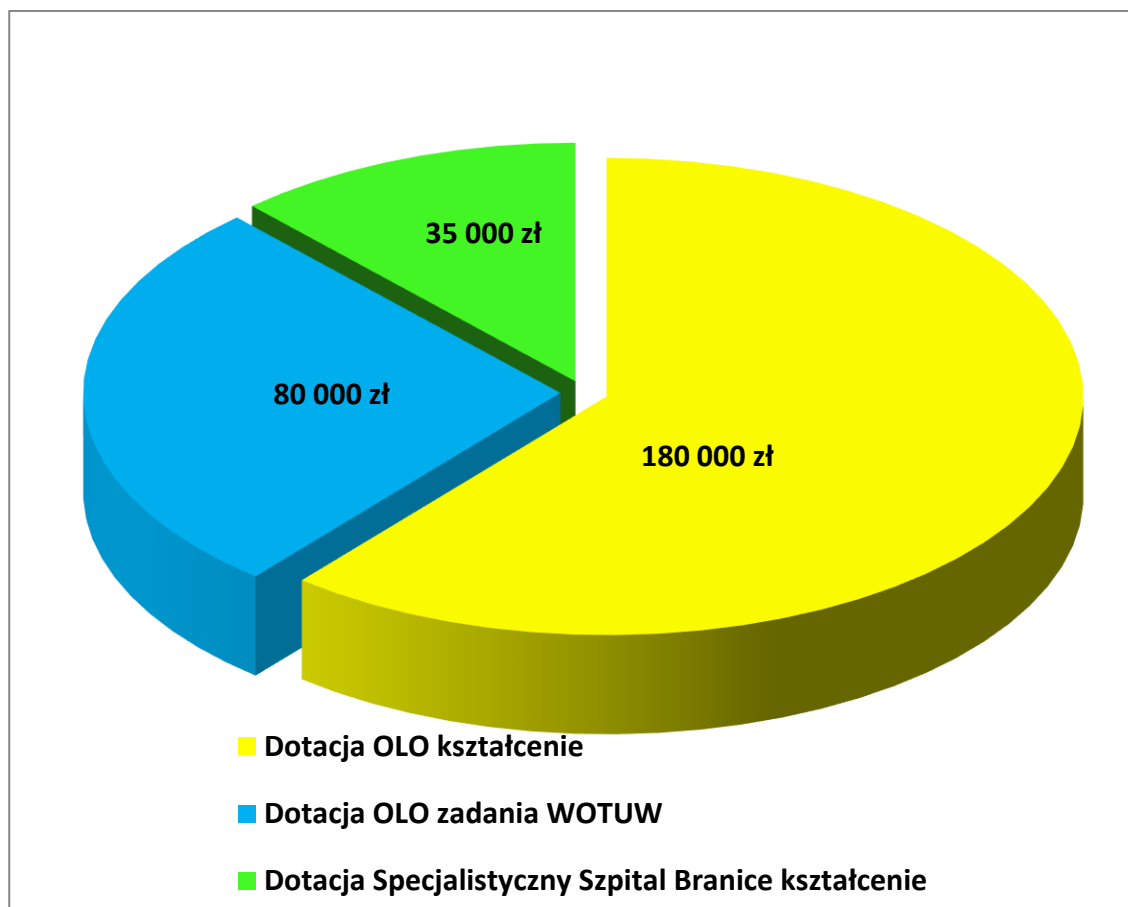
Wydatki w poszczególnych obszarach tematycznych przedstawiały się następująco :

- 1) Wsparcie leczenia uzależnień – kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne oraz realizacja pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia, część „niebieska” – kwota **295.000 zł (45,8%** wydatków Programu). W materiałach sprawozdawczych wykazano udział 114 osób w różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji. Były to głównie osoby pracujące w dwóch podmiotach leczenia uzależnień, tj. w Ośrodku Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych oraz w Ośrodku Terapii Uzależnienia od Alkoholu wchodzącym w skład Specjalistycznego Szpitala im. Ks. Biskupa Józefa Nathana w Branicach.

- 2) Realizacja badań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień dotyczących aktywności profilaktycznej gmin, część „czerwona” – kwota **8.000 zł (1,2%** wydatków Programu). Badaniami objęto wszystkie gminy województwa opolskiego.
- 3) Przygotowanie realizacji i realizacja programów profilaktycznych oraz treningów umiejętności społecznych w szkołach województwa opolskiego, część „żółta” – kwota **219.568 zł (34,1%** wydatków Programu). Łączna liczba odbiorców spośród kadry pedagogicznej, uczennic i uczniów oraz rodziców wyniosła około 4.440 osób.
- 4) Publikacje i emisje dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w regionalnych mediach – papierowe wydania Nowej Trybuny Opolskiej i tygodnika O!Polska oraz publikacje w ich portalach internetowych - część „fioletowa” – kwota **15.486 zł (2,4%** wydatków Programu). Według informacji uzyskanych z mediów, wskazane wyżej publikacje, a także publikacje dotyczące problematyki zdrowia psychicznego oraz problematyki HIV/AIDS, mogły mieć około 50.000 odbiorców. W zdecydowanej większości odbiorcami publikacji były osoby korzystające z internetowych wersji publikacji.
- 5) Realizacja przedsięwzięcia "Trzeźwość w rodzinie" na Górze Św. Anny, część „zielona” – kwota **27.400 zł (4,3%** wydatków Programu). Łączna liczba uczestników - 146 osób.
- 6) Przedsięwzięcia szkoleniowe i edukacyjne dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, część „szara” – kwota **12.768 zł (2%** Programu). Łączna liczba uczestników – około 390 osób.
- 7) Zakup wyposażenia dla Centrum Integracji Społecznej w Strzelcach Opolskich, część „różowa” – kwota **65.820 zł (10,2%** Programu).

2.2 Wsparcie leczenia uzależnień – kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne oraz realizacja pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia

Zawartość dotyczy „niebieskiej” części wykresów 12 i 13.

Wykres 14. Kwotowy podział wydatków w obszarze wsparcie leczenia uzależnień w 2023 r.

W omawianym obszarze udzielono następujących dotacji:

- 1) Dotacja dla Ośrodka Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych przekazana z przeznaczeniem na realizację pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Opolu⁶. Dotacja przekazana i wykorzystana w wysokości **80.000** zł. W różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji wzięło udział 29 osób,
- 2) Dotacja dla Ośrodka Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych przekazana z przeznaczeniem na kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne. Dotacja przekazana i wykorzystana w wysokości **180.000** zł. W różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji wzięło udział 41 osób.
- 3) Dotacja dla Specjalistycznego Szpitala w Branicach przekazana z przeznaczeniem na kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne w jednostkach organizacyjnych Specjalistycznego Szpitala im. Ks. Biskupa Józefa Nathana w Branicach

⁶ Zadania objęte przedmiotową umową są realizacją zadań wojewódzkiego ośrodka terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 grudnia 2023 r. w sprawie funkcjonowania podmiotów leczniczych sprawujących opiekę nad uzależnionymi od alkoholu (Dz.U. z 2023 poz. 2820).

udzielających świadczeń medycznych w zakresie leczenia uzależnień, tzn. w Całodobowym Oddziale Terapii Uzależnienia od Alkoholu B-4 w Oddziale Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych B-7 (Detoksykacyjnym) oraz w Poradni dla Osób z Problemami Alkoholowymi. Dotacja przekazana i wykorzystana w wysokości **35.000** zł. W różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji wzięły udział 44 osoby.

Kwalifikacje i umiejętności personelu medycznego są podstawowym zasobem merytorycznym podmiotów lecznictwa uzależnień, sprzęt i aparatura medyczna odgrywają zdecydowanie mniejszą rolę niż w innych całodobowych podmiotach leczniczych. Kwalifikacje i umiejętności personelu medycznego stanowią o trafności diagnozowania, skuteczności procesu terapeutycznego, motywowania pacjentów do pozostawania w terapii i dalszego leczenia. Dynamicznie rozwijające się zjawiska w obszarze uzależnień, np. dotyczące nowych elektronicznych technologii, pojawiających się nowych syntetycznych substancji, specyfiki różnych modeli używania, występujących powiązań dysfunkcji i zaburzeń wynikających z uzależnień z zaburzeniami i chorobami psychicznymi – sprawiają, że konieczne jest nieustanne podnoszenie kwalifikacji, zdobywanie nowych umiejętności, doskonalenie indywidualnego warsztatu psychoterapeutycznego a także ciągłe wsparcie superwizyjne, które nie zawsze lub w niewystarczającym stopniu zabezpieczone jest w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia. Powyższe wsparcie jest również potrzebne jako zabezpieczenie przed wypaleniem zawodowym personelu medycznego podmiotów lecznictwa uzależnień. Wysoki poziom destrukcji i autodestrukcji związanej z funkcjonowaniem pacjentów z jakim styka się personel medyczny podmiotów lecznictwa uzależnień jest także jednym powodów wskazującym na niezbędność wspierania personelu medycznego tych podmiotów.

2.3 Realizacja badań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień dotyczących aktywności profilaktycznej gmin

Zawartość dotyczy „czerwonej” części wykresów 12 i 13.

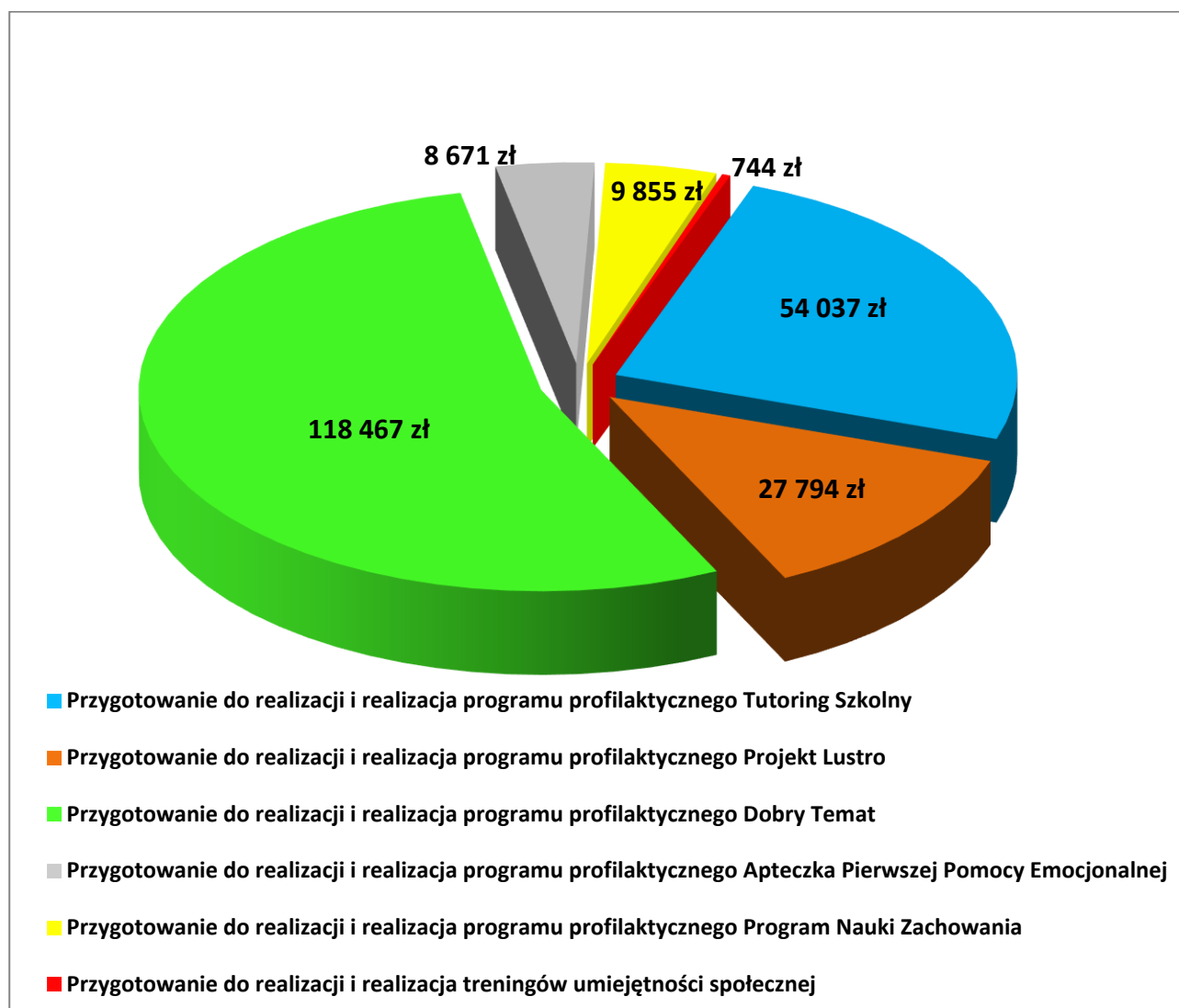
W 2023 r. kontynuowano cykliczne badanie aktywności profilaktycznej gmin, które prostymi narzędziami i przy pomocy niskich nakładów finansowych pozwala obserwować procesy związane z tą aktywnością. Aktywność ta jest ważna ze względu na zasoby finansowe dedykowane profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień posiadane przez gminy, a także ze względu na duże rozpowszechnienie wśród dzieci i młodzieży zachowań ryzykownych i problemowych oraz problemów dotyczących zdrowia psychicznego.

Należy także wspomnieć, że w 2023 r. Pełnomocnik Zarządu Województwa Opolskiego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień wspólnie z pracującym wówczas z nim psychologiem, przy wsparciu konsultacyjnym środowiska oświatowego (m.in. dyrektorzy szkół) i psychoterapeutycznego, w oparciu o kontakty z zespołami konsultacyjnymi pedagogów i psychologów szkolnych, a także na podstawie badań zrealizowanych wcześniej przez grupę socjologów z Uniwersytetu Opolskiego – opracował roboczy materiał pod nazwą „Projekt programu interwencji wspierających szkoły w obszarze zdrowia psychicznego”. Materiał ten może być wykorzystany przy projektowaniu i realizowaniu przedsięwzięć.

2.4 Przygotowanie realizacji i realizacja programów profilaktycznych oraz treningów umiejętności społecznych w szkołach województwa opolskiego

Zawartość dotyczy „żółtej” części wykresów 12 i 13.

Wykres 15. Przygotowanie do realizacji i realizacja programów profilaktycznych oraz treningów umiejętności społecznych w szkołach województwa opolskiego

Wskazane w powyższym wykresie przedsięwzięcia dotyczą zadań wieloletnich, dwu lub trzyletnich, wybranych do realizacji w ramach konkursów ofert realizowanych w oparciu o ustawę z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym. Wszystkie zadania kończą się w 2024 r. Realizacja zadań dotyczących programów Dobry Temat i Tutoring Szkolny jest najbardziej zaawansowana, bowiem zaczęła się jeszcze w 2022 r. Pozostałe zadania fazę zaawansowanej realizacji osiągną w 2024 r. Ponadto w 2024 r. będzie finansowana realizacja programu profilaktycznego Archipelag Skarbów.

Wszystkie zadania będące w toku w 2023 r. miały na celu realizację przedsięwzięć z udziałem uczniów i uczennic, rodziców oraz kadry pedagogicznej, a także przygotowanie wybranych przedstawicieli kadry pedagogicznej do samodzielnej realizacji programów lub treningów. Dwa zadania, których finansowanie rozpocznie się i zakończy w 2024 r., polegać będą na realizacji przedsięwzięć z udziałem uczniów i uczennic, rodziców oraz kadry pedagogicznej bez przygotowania kadry pedagogicznej do samodzielnej realizacji.

Spośród wszystkich dziewięciu zadań profilaktycznych realizowanych w latach 2022-2024, cztery realizowane są w oparciu o regionalne kadry merytoryczne, a pięć realizowanych jest w oparciu wyspecjalizowane kadry zewnętrzne. W ten sposób wspierane będą zasoby miejscowe, a jednocześnie możliwe będzie czerpanie z doświadczeń i nauka od specjalistów zewnętrznych.

2.5 Publikacje i emisje dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w regionalnych mediach

Zawartość dotyczy „fioletowej” części wykresów 12 i 13.

Publikacje zrealizowane w 2023 r., to kontynuacja wcześniejszych działań i współpracy z regionalnymi mass mediami. Dwojaka, zdublowana forma tych publikacji - papierowa i internetowa, ma zapewnić dotarcie do jak największej grupy odbiorców. Ogółem w 2023 r. było 11 publikacji, w tym pięć dotyczących problematyki uzależnień, z pozostałych - cztery dotyczyły problematyki zdrowia psychicznego, a dwa HIV/AIDS. Poniżej w tabeli ujęte są wszystkie publikacje dla lepszego zobrazowania całokształtu przedsięwzięcia.

Całostronicowe publikacje mają formę rozmów z fachowcami pracującymi z ludźmi. Wyjątek w tym względzie stanowiła rozmowa z osobą zakażoną HIV.

Tabela 1. Zestawienie tekstów publikowanych w wydaniu papierowym Nowej Trybuny Opolskiej i w portalu nto.pl oraz w O!Polskiej i w portalu opolska360.pl w 2023 r.

Lp.	Obszar tematyki	Tytuł tekstu	Medium	Osoba rozmawiająca	Data publikacji
1.	Uzależnienia	W czasie terapii jest czas, by odzyskać kontrolę nad życiem	NTO	Psychoterapeuta uzależnień	22.09.2023
2.	Zdrowie psychiczne	Młodzi pod presją oczekiwań samotni, bez poczucia własnej wartości, a roszczeniowość to przykrywka	O!Polska	Pedagożka, psycholożka, psychoterapeutka	28.09-4.10.2023
3.	Zdrowie psychiczne	Nie mamy czasu na problemy naszych dzieci	O!Polska	Pedagożka szkolna, filozofka	5-11.10.2023
4.	Uzależnienia	Nie tylko seks, alkohol czy zakupy. Uzależnić można się nawet od totka	O!Polska	Psycholożka, specjalista w zakresie uzależnień czynnościowych, behawioralnych	12-18.10.2023
5.	Uzależnienia	Dlaczego młodzi ludzie nie chcą żyć?	NTO	Psycholog, profilaktyk zachowań ryzykownych i problemowych	27.10.2023
6.	Zdrowie psychiczne	Senior nie musi skakać na bungee	O!Polska	Psycholog-geriatra	9-15.11.2023
7.	Uzależnienia	Młodzi szukają akceptacji w cyberświecie	NTO	Psychoterapeutka	10-12.11.2023
8.	Uzależnienia	Nie ma lepszych i gorszych nałogów	O!Polska	Specjalista psychoterapii uzależnień, psycholog	16-22.11.2023
9.	Zdrowie psychiczne	Kiedy i jak pomóc dziecku?	NTO	Psycholożka, pedagożka	17.11.2023
10.	HIV	O HIV realnie i praktycznie	NTO	Koordynatorka punktu konsultacyjno-diagnostycznego w kierunku HIV	1.12.2023
11.	HIV	Żyjemy razem, ja z HIV, a żona zdrowa	O!Polska	Osoba zakażona HIV oraz partnerka tej osoby	7-13.12.2023

PrintScreen 1. Tekst opublikowany w tygodniku O!Polska i w portalu opolska360.pl w październiku 2023 r.

24 ZDROWIE OPOLSKA www.opolska360.pl 12-18 października 2023

Nie tylko seks, alkohol czy zakupy. Uzależnić można się nawet od totka

Z dr Magdaleną Rowicką, psycholożką, badaczką uzależnień behawioralnych i zachowań kompulsywnych, adiunktem Instytutu Psychologii Stosowanej Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie rozmawia Jolanta Jasińska-Mrukot.

- Coraz częściej słyszymy o uzależnieniu od hazardu, od seksu, od jedzenia, od gier czy od zakupów. Może naprawdę tego wszystkiego uzależnieniem to przesada?

- Mamy taki nowy konstrukt, który nazywa się uzależnieniem behawioralnym. To uzależnienie od czynności, to tak, jakbyśmy zamieniali alkohol, czy narkotyki na jakiegoś zachowanie. Uzależnieniem nie będzie to, jeśli chęć rzy do rządu ktoś odcią się zależeństwa zakupowem. Albo kiedy może dziecko lub mój mąż będzie grał przez całą sobotę i niedzielę, bo akurat wygrał nowego gry, na którą czekał dwa lata. A nawet podlegli na to w ciągu całego tygodnia wszystkie popołudnia, nieszczęśliwie wzięta, to nadal nie będzie uzależnieniem. O uzależnieniu mówimy wówczas, kiedy tracimy nad sobą kontrolę. I jeśli to trwa rok, albo po upływie bardzo krótkim czasie się powtórzy.

- Które z tych uzależnień są najtrudniejsze: hazard, seks, alkohol, zakupy, itp.?

- Myślę, że uzależnienie od seksu jest w dalszym ciągu bardzo trudne. A to dlatego, że jest bardzo dużo przesłanek co do od społecznych. Jeśli mężczyzna przysięga, że ma problem z tym, że korzysta z pornografii, masturbuje się, uprawia przygodny seks, to zostanie on inaczej przyjęty niż wtedy, kiedy przysięga się do tego kobieta. W przypadku mężczyzny przyjęty ma „piętkę”, ponieważ, że chodzi o niego Casanova. Dla kobiety to będzie negatywna, uchylny o sobie wulgarnie określenie. Osoba, która się zwierzy z tym uzależnieniem czy zaburzeniem, może się dodatkowo bać, że ma taki problem i szuka pomocy. Bo jak się przysięgać do uzależnienia od seksu rodzina, koleżanki? To jest bardzo trudne i powstaje problem.

PrintScreen 2. Tekst opublikowany w Nowej Trybunie Opolskiej i w portalu nto.pl w październiku 2023 r.

MATERIAŁ INFORMACYJNY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO 0010225164

Dlaczego młodzi ludzie nie chcą żyć?

O wzroście liczby prób samobójczych wśród młodzieży, niepokojących symptomach i sposobach pomocy z psychologiem **NORBERTEM KARASZEWSKIM** rozmawia Milena Zatylna

OPOLSKIE wspiera
Finansowane przez Samorząd Województwa Opolskiego

Jest Pan psychologiem pracującym głównie z młodzieżą. Jakie młodzi ludzie mają teraz problemy?

Trudno to zdefiniować tak jednoznacznie. Ale moim zdaniem, patrząc choćby przez pryzmat brutalnych statystyk, bardzo dużym problemem dla całego naszego społeczeństwa są samobójstwa i próby samobójcze młodych ludzi. Nie mamy jeszcze oficjalnych danych z tego roku, ale one niestety wskazują, że jest kolejny wzrost pod tym względem wśród osób w wieku od 12. do 18. roku życia. W ubiegłym roku tych prób było 2100.

Dlaczego młodzi ludzie nie chcą żyć?

Wzrost liczby samobójstw, który obserwujemy od kilku lat, może wskazywać z jednej strony na bardzo niski poziom wsparcia

le z nim nie rozmawialiśmy i nagle przychodzimy do 15-latków i mówimy: „niepokój się tym, co się dzieje, boję się, że jest ci źle”, to reakcja pewnie będzie taka, że dziecko popuka się w głowę i na tym zakończy się próba rozmowy. Jeśli relacje nie były budowane od niemowlęcia, to szanse na zbudowanie relacji z nastolatkiem są prawie zerowe. Podstawą rozmowy z młodym człowiekiem jest wykazanie się empatią, zrozumieniem, umiejętnością słuchania. Dialog musi być nakierowany na zrozumienie przyczyn problemu i stwierdzenie, że jest istotny. Stwierdzenia: „to nie jest problem”, „ja w twoim wieku miałam gorzej”, „weź się w garść” raczej nie nakłonią naszego dziecka do rozmowy i kontaktu z nami. Trzeba przyznać, że dziecku jest ciężko, nie poradzi sobie

jest to, aby w szkole pojawiła się taka przestrzeń, że jak młody człowiek potrzebuje pomocy, to są inni dorośli, do których się w takiej sytuacji zwróci. Młodzi ludzie mają trudność, by porozmawiać z rodzicem, łatwiej jest im porozmawiać z innym dorosłym, do którego mają zaufanie.

Wbrew pozorom sporo może pomóc również grupa rówieśnicza, która da wsparcie, poczucie zrozumienia. Większość ludzi potrzebuje od czasu do czasu się wygadać, mieć poczucie, że ktoś ich wysłucha bez oceny, niekoniecznie też doradzi, bo wcale porady nie oczekuje. Samo wygadanie się działa terapeutycznie.

Taką przestrzeń warto jest tworzyć w szkole. Szkoła, rówieśnicy to pierwsza linia pomocy, drugą są rodzice, kolejną inni dorośli, a czwartą specjaliści. W naszych

też potrafią je nawiązywać. Potrzebują rozmowy, to jest dla nich bardzo ważne.

Naprzeciw tym problemom wychodzi Program Lustró, którego jest Pan współautorem i realizatorem...

Tak. Jeśli chodzi o województwo opolskie, to program ten obecnie jest realizowany w Liceum Ogólnokształcącym nr 1 w Kędzierzynie-Koźlu. Zakładamy, że w przyszłym roku będzie realizowany jeszcze w trzech szkołach na Opolszczyźnie, bo tak zakłada projekt, który zamierzamy realizować. Liczymy na to, że będzie się to rozwijać. Nasza idea fix jest taka, że Lustró będzie podstawą programów profilaktycznych-wychowawczych w szkołach ponadpodstawowych. Widzimy bardzo dobre rezultaty, o których mówią nam nauczyciele pracujący z wykorzystaniem programu.

PrintScreen 3. Tekst opublikowany w Nowej Trybunie Opolskiej i w portalu nto.pl w listopadzie 2023 r.

MATERIAŁ INFORMACYJNY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO 001094314

Młodzi szukają akceptacji w cyberświecie

Z Malwiną Krupą-Ryń, koordynatorką Poradni dla Dzieci i Młodzieży w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Opolu rozmawia Milena Zatylna

Kieruje Pani Poradnią dla Dzieci i Młodzieży. Z jakimi problemami trafiają do Państwa młodzi ludzie?
Do naszej poradni zgłaszają się osoby używające substancji psychoaktywnych, szkodliwe eksperymentujące, uzależnione od substancji i/lub od czynności (m.in. korzystania z Internetu, telefonu, komputera, gier, hazardu itd.). Przyjmujemy także osoby, które posiadają w swoim bliskim otoczeniu osobę uzależnioną bądź posiadają w historii rodziny uzależnienia, które mogły mieć wpływ na doświadczane trudności pacjenta.
Wspieramy także najbliższą rodzinę pacjenta – w przypadku np. nastolatka, który cierpi na uzależnienie od substancji, bardzo ważna jest współpraca z jego rodziną, aby wspólnie mogli dążyć do wypracowywania nowej

młodzieży używania tzw. dopalaczy.

W jakim wieku trafiają do Państwa młodzi ludzie?
Nie posiadamy dolnej granicy wiekowej. Przyjmujemy natomiast osoby uczące się do 21. roku życia, których maksymalny etap nauki to szkoła ponadpodstawowa.

alnym życiu, poszukując tego w cyberświecie, co może zwiększać ich izolację i zamykają się w ten sposób w błędnym kole.

Kiedy należy zwrócić się o pomoc? Do kogo?
Do specjalisty można zwrócić się zawsze, jeśli pojawia się obawa, że jakieś zachowanie może być problemowe, występują trudności w relacjach, niepokojące zmiany w sposobie bycia oraz kiedy towarzyszy cierpienie, z którym najwyczejniej ciężko sobie poradzić.
Polecałabym skonsultowanie się z psychologiem, psychoterapeutą czy też lekarzem psychiatrą. Mogą oni pomóc pochylić się nad dzieckiem/nastolatkiem i zobaczyć to, co trudno samemu zauważyć z różnych powodów.
Chciałabym zaznaczyć, że występujące tzw. trud-

prowadzimy psychoedukację, a także formy warsztatowe.

Ile trwa terapia?
Procesy terapeutyczne mają bardzo różny czas w zależności od potrzeb pacjentów i założonych celów.
Z występującymi trudnościami można pracować na różnych poziomach. Czasem ktoś chce poznać wyłącznie techniki radzenia sobie z danym problemem, wprowadzić je w życie i na tym kończy – te terapie są krótsze. Natomiast dążenie do poszerzenia zrozumienia tego, co się dzieje we mnie/w mojej rodzinie, wokół mnie/mojej rodziny, jakie mechanizmy za to odpowiadają, jak to na mnie wpływa i dlaczego - to wymaga zazwyczaj dłuższego czasu.

Jakie trzeba spełnić warunki formalne, żeby młody człowiek mógł z takiej terapii skorzystać?
nie terapii zależy od motywacji człowieka. Jeśli ktoś nie dopuszcza do siebie myśli, że coś jest problemowe, to po prostu nie widzi sensu pracy terapeutycznej i taka terapia ma marne szanse powodzenia. Generalnie jest przecież tak, że jeśli człowiek doświadcza cierpienia, to chce je zmniejszyć, co pobudza motywację. Terapia jest trudnym procesem, ponieważ zatrzymywanie się na tym cierpieniu nie jest łatwe, dlatego wymaga dużej wewnętrznej mobilizacji.
Jako że rozmawiamy dzisiaj o terapii dzieci i młodzieży, drugą kwestią, o której chcę wspomnieć, jest współpraca rodziny. Mówiąc o współpracy mam na myśli głównie zaangażowanie oraz otwartość na wprowadzanie zmian w funkcjonowaniu rodziny. W terapii bardzo ważne jest

2.6 Realizacja przedsięwzięcia "Trzeźwość w rodzinie" na Górze Św. Anny

Zawartość dotyczy „zielonej” części wykresów 12 i 13.

Przedsięwzięcie, które pełna nazwa brzmiała „Trzeźwość w Rodzinie – 30-lecie Spotkań Trzeźwościowych na Górze Św. Anny” było w 2023 r. współorganizowane przez Województwo Opolskie i Opolską Federacją Organizacji Pozarządowych „RAZEM”. Jest to spotkanie środowisk trzeźwościowych województwa opolskiego z udziałem gości spoza województwa od kilku lat wspierane jest przez Samorząd Województwa Opolskiego.

2.7 Przedsięwzięcia szkoleniowe i edukacyjne dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Zawartość dotyczy „szarej” części wykresów 12 i 13.

Tabela 2. Zestawienie głównych przedsięwzięć szkoleniowych zrealizowanych w ramach programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2023 r.

Lp.	Nazwa szkolenia/webinarium oraz data przeprowadzenia	Liczba uczestników
1	Webinarium dla funkcjonariuszy policji 15.06.2024 r. "Problemowi i uzależnieni użytkownicy substancji psychoaktywnych"	28
2	Szkolenia dla kuratorów sądowych 14,19 i 21.06.2024 r. "Pomoc dziecku wobec, którego jest stosowana przemoc"	130
3	Ogólnodostępne webinarium 6.11.2024 r. "Dzieci młodzież a nowe media elektroniczne - użytkowanie problemowe i uzależnienia"	123
4	Ogólnodostępne webinarium 17.11.2024 r. "Nowoczesne narzędzia cyfrowe do diagnozowania czynników chroniących, czynników ryzyka i zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży"	125

Należy podkreślić, że szkolenia dla policjantów i dla kuratorów sądowych realizowane były we współpracy z przedstawicielami policji i kuratorów i były odpowiedzią na konkretne zapotrzebowania.

PrintScreen 4. Webinarium dla funkcjonariuszy policji "Problemowi i uzależnieni użytkownicy substancji psychoaktywnych"

Wylącz wysię Uruchoom wide Zabezpiecz Uczestnicy Czat Nowe udostę Wstrzymaj ud Dodaj notat Zdalne sterowanie Aplikacje Więcej

Udostępniasz ekran Zatrzymaj udostępnianie

„Problemowi i uzależnieni użytkownicy substancji psychoaktywnych”

Prowadzenie Wojciech Fijałkowski

*Webinarium organizowane przez
Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Opolu*

ZOOM 15 czerwca 2023 r., godz.9.00-11.00

Wojcik

PrintScreen 5. Webinarium "Dzieci młodzież a nowe media elektroniczne - użytkowanie problemowe i uzależnienia"

The screenshot shows a Zoom meeting window with a slide titled "Strategie skierowane do rodziców". The slide content is as follows:

Strategie skierowane do rodziców

1. Umiejętności **wychowawcze**:
 - w zakresie komunikacja dziecko-rodzic
 - spędzania wspólnie czasu
 - rozumienia potrzeb dziecka
2. Umiejętności związane z **monitorowaniem używania internetu** przez dziecko:
 - Zrozumienie potrzeb dziecka związanych z internetem
 - Poszerzenie wiedzy na temat tego co dziecko robi w sieci

On the right side of the slide, there is a circular logo with a red border and a blue center containing the text "LOGUJ SIĘ Z GŁOWĄ!". In the bottom right corner of the slide, there is a small video thumbnail of the presenter, Magdalena Rowicka.

The Zoom interface at the top shows "Zoom Spotkanie" and "Widzisz ekran Magdalena Rowicka". The bottom status bar shows the date "06.11.2023" and the location "OPOLE".

PrintScreen 6. Webinarium "Nowoczesne narzędzia cyfrowe do diagnozowania czynników chroniących, czynników ryzyka i zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży"

The screenshot shows a Zoom meeting window with a slide titled "Co możemy zbadać za pomocą narzędzi Diagmatic?". The slide content is as follows:

DIAGMATIC

Co możemy zbadać za pomocą narzędzi Diagmatic?

- **15 czynników chroniących (81 pozycji testowych)**
 - ▶ zasoby środowiska (szkolnego, rodzinnego, rówieśniczego)
 - ▶ zasoby indywidualne (np. umiejętności, postawy wobec szkoły, nauki szkolnej)
- **18 czynników ryzyka (109 pozycji testowych)**
 - ▶ szkolne / rówieśnicze (np. cyberprzemoc, odrzucenie rówieśnicze)
 - ▶ indywidualne (np. impulsywność)
- **4 zachowania ryzykowne (32 pozycje testowe)**

In the top right corner of the slide, there is a large number "9". In the bottom right corner, there is a small logo with the letters "ND". In the bottom right corner of the slide, there is a small video thumbnail of the presenter, Karina Porebska | DIAGMATIC.

The Zoom interface at the top shows "Zoom Spotkanie" and "Widzisz ekran Karina Porebska | DIAGMATIC".

2.8 Zakup wyposażenia dla Centrum Integracji Społecznej w Strzelcach Opolskich

Zawartość dotyczy „różowej” części wykresów 12 i 13.

Funkcjonujące pierwotnie w Strzelcach Opolskich Centrum Integracji Społecznej nie oparło się destrukcyjnemu wpływowi pandemii Covid-19 i uległo likwidacji. Ostatecznie ponownego uruchomienia CIS w Strzelcach Opolskich podjęła się Spółdzielnia Socjalna OPOLE.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym dotacja na wyposażenie centrum integracji społecznej może zostać udzielona przez marszałka województwa. Marszałek Województwa Opolskiego przychylnie ustosunkował się do wniosku Spółdzielni Socjalnej OPOLE i dotacja na wyposażenie CIS w Strzelcach Opolskich została udzielona. W ramach procedowania sprawy poczyniono stosowne ustalenia dotyczące aktualnego funkcjonowania w/w CIS oraz szans jego utrzymania się w przyszłości. Na podkreślenie i uznanie zasługuje wsparcie jakiego dla strzeleckiego CIS udziela Urząd Miejski w Strzelcach Opolskich.

3. Podsumowanie

Od wiosny 2022 r. realizowany jest jeden wspólny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, co wynika z nowelizacji kilku ustaw przeprowadzonej w grudniu 2021 r.

Tak, jak w 2023 r. należy wskazać, iż ważnym zasobem wytwarzanym podczas realizacji wojewódzkich programów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień jest wiedza dotycząca różnych aspektów tej problematyki. Posiadanie tej wiedzy wynika między innymi z kontaktów międzyinstytucjonalnych, z realizacji własnych przedsięwzięć oraz z dostępu do zewnętrznych badań i analiz. Zasób tej wiedzy w sposób naturalny, będzie w kolejnych latach rozwijany i uaktualniany, między innymi w oparciu o zewnętrzne analizy i badania. Podejście takie powinno umożliwić korygowanie podejmowanych działań adekwatnie do realnie i aktualnie występujących problemów i potrzeb, a także do perspektywicznych potrzeb.

W trakcie realizacji Programu przedsięwzięcia realizowane w obszarach profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży winny być komplementarne.

Doświadczenia z realizacji przedsięwzięć bardzo dobitnie wskazują na konieczność współpracy i kontaktu ze środowiskami beneficjentów i bezpośrednich realizatorów działań.

Sytuacja w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień wymaga takich kontaktów, między innymi ze względu na dużą dynamikę i nieprzewidywalność różnego rodzaju procesów.

Odnosnie realizacji przedsięwzięć w kolejnych latach, silny akcent będzie położony na wspieranie szkół, adresowane do pracowników oświaty, uczniów i rodziców. Mogą tutaj wystąpić różne nieprzewidziane problemy, np. w 2023 r. część opolskich szkół nie była zdolna do zaangażowania się w nieodpłatne dla nich przedsięwzięcia profilaktyczne. Sytuacja taka wynikała między innymi z bardzo dużego przeciążenia nauczycieli, wynikającego m.in. z realizacji wielu przedsięwzięć poza dydaktycznych na terenie szkół.

Przewiduje się kontynuację współpracy w zakresie realizacji przedsięwzięć edukacyjnych i szkoleniowych - zarówno on-line, jak i na żywo – między innymi z dotychczasowymi partnerami, tj. z Sądem Okręgowym w Opolu i z Komendą Wojewódzką Policji w Opolu.

Podobnie jak w latach poprzednich Ośrodek Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych będzie otrzymywał wsparcie finansowe przeznaczone na kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne oraz realizację pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia – będzie to istotne dla jakości i skuteczności realizowanej terapii. Podobne wsparcie w zakresie kształcenia i podnoszenia kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne w zakresie leczenia uzależnień, będzie otrzymywał Specjalistyczny Szpital w Branicach.

Zakłada się kontynuację przedsięwzięć medialnych w oparciu o dotychczasowe doświadczenia.

Scena narkotykowa w Polsce, jak i w Europie, charakteryzuje się dużą dynamiką zmian. Modyfikacjom ulegają wzory używania narkotyków, wprowadzane do używania są nowe, syntetyczne substancje. Nie wiemy, jak na sytuację w omawianym obszarze wpłynie toczona w Europie wojna, czy też wdrażana liberalizacja prawa dotyczącego narkotyków w Niemczech. Jednymi z możliwych reakcji na zmieniającą się rzeczywistość, będą maksymalne uelastycznienie i profesjonalizacja podejmowanych działań. Nie mniej istotne będzie umiejętne wykorzystanie możliwości, jakie stwarzają regionalne zasoby eksperckie.

W szczególności rekomendować należy realizację profesjonalnych przedsięwzięć profilaktycznych, pomocowych i edukacyjnych:

- wspierających dziewczęta i młode kobiety (statystyki dotyczące prób samobójczych i używania alkoholu oraz narkotyków wskazują na taką potrzebę),
- konstruowanych z młodzieżą i na zapotrzebowanie młodzieży,
- zwiększających profilaktyczne i pomocowe kompetencje nauczycieli,

- realizowanych na terenach wiejskich,
- realizowanych w oparciu o profesjonalne regionalne zasoby kadrowe i eksperckie,
- umożliwiających jak najwcześniejszą profesjonalną reakcję (interwencję) pomocową adekwatną do sytuacji.

Wersja 3.03.2024_C

Opracowanie Jacek Ruszczewski